

Remissvar av betänkandet I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning, SOU 2022:34, Dnr U2022/02457

Beskrivning av ärendet

Härjedalens kommun har beretts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet I mål - vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning, SOU 2022:34.

Utredningens huvudområden

Den övergripande problembilden som ligger till grund för utredningens uppdrag är att många elever lämnar gymnasieskolan utan att i alla delar ha nått målen med sin utbildning. Det gäller såväl elever som fått studiebevis eller avbrutit sina studier på nationella program som elever som enbart läst introduktionsprogram. Ungdomar med en ofullständig gymnasieutbildning löper större risk att drabbas av flera negativa följder, såsom svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden, psykisk ohälsa eller att hamna i ett socialt och ekonomiskt utanförskap.

Mot denna bakgrund har utredningen fått ett uppdrag som består av två huvudområden. Det första av dessa huvudområden rör användningen av sammanhållna yrkesutbildningar, s.k. yrkespaket, på introduktionsprogram i gymnasieskolan samt hur denna användning kan utvecklas. Statens intention med yrkespaketen är att de ska förbereda eleverna för arbetsmarknaden och möjliggöra en snabbare väg ut i arbetslivet. En ytterligare intention med yrkespaketen är att de ska fungera som påbyggbara utbildningar som stegvis kan leda till en examen, antingen direkt efter genomförd utbildning eller efter en tid i arbete.

Det andra huvudområdet handlar om hur övergången till komvux kan underlättas för elever som inte når målen med sin utbildning i gymnasieskolan. Här ska utredningen överväga om åldersgränser eller andra behörighetskrav i komvux bör ändras i syfte att skapa mer flexibla övergångar mellan introduktionsprogram och komvux och vid behov föreslå ändringar. Om förslag på ändrade åldersgränser i komvux lämnas ska utredningen analysera hur förslagen påverkar unga elevers rättigheter och tillgång till bland annat elevhälsa och stödåtgärder samt vid behov lämna

förslag om hur dessa kan stärkas. Utredningen ska även undersöka och vid behov föreslå hur elever som är nära att nå en examen men som saknar en eller ett par kurser kan ges bättre förutsättningar att direkt efter avslutad gymnasieutbildning studera vidare i komvux.

Därutöver ger direktiven utredningen en möjlighet att lägga fram förslag inom andra åtgärder för att fler unga ska nå målen med sin utbildning i gymnasieskolan.

Målet för de förslag som utredningen lägger är att ungdomars etablering på arbetsmarknaden och övergång till fortsatta studier ska underlättas genom att:

- fler elever på introduktionsprogram rustas med sådan kompetens som arbetslivet efterfrågar,
- fler ges möjlighet att nå målen med sina studier i gymnasieskolan, samt
- övergången till komvux underlättas för dem som behöver komplettera sin utbildning

Utredningens huvudsakliga förslag

För att utveckla användningen av yrkespaket på introduktionsprogram föreslår utredningen att:

- Det ska införas en definition i skollagen av sammanhållna yrkesutbildningar (yrkespaket) som kan tillämpas för utbildning på introduktionsprogram. Minsta omfattning av det arbetsplatsförlagda lärandet ska föreskrivas.
- Ansvaret för de lokala programråden ska utvidgas så att samverkan mellan skola och arbetsliv även ska omfatta yrkesutbildning som anordnas på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan.

För att underlätta övergången till komvux föreslår utredningen att:

- Det ska införas en skyldighet i skollagen att erbjuda elever som lämnar gymnasieskolan utan att ha nått examen och samtliga elever som lämnar gymnasiesärskolan ett avslutande vägledningssamtal. Gymnasieförordningen ska ange vilken information som eleven ska få vid ett vägledande avslutningssamtal.
- Bestämmelsen om undantag från behörighetskraven, som möjliggör att yngre elever tas emot i komvux, ska justeras samt föras upp från förordning om vuxenutbildning till skollag.

För att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning föreslår utredningen dessutom att:

- Bestämmelserna i skollagen om tillgång till vägledning ska tydliggöras. Det ska framgå att elever ska ha tillgång studie- och yrkesvägledning, att arbetet med studie- och yrkesvägledning ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå samt ske i samverkan med lärare och övrig personal. Det ska även tydliggöras att studie- och yrkesvägledningen ska vara en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.
- Det ska framgå av gymnasieförordningen att beslut om förlängd undervisning ska fattas inom ett åtgärdsprogram. Förlängd undervisning är en åtgärd som utgör särskilt stöd eftersom det krävs en pedagogisk bedömning och eftersom åtgärden kan vara varaktig och omfattande.

Remissinstansens synpunkter på utredningens förslag

Härjedalens kommuns synpunkter på förslaget att införa en definition i skollagen av sammanhållna yrkesutbildningar (yrkespaket) som kan tillämpas för utbildning på introduktionsprogram. Minsta omfattning av det arbetsplatsförlagda lärandet ska föreskrivas.

Härjedalens kommun stödjer förslaget att införa en definition i skollagen av sammanhållna yrkesutbildningar (yrkespaket) som kan tillämpas för utbildning på introduktionsprogram och att omfattning av det arbetsplatsförlagda lärandet föreskrivs, men anser att det är viktigt att möjligheten till anpassning av yrkespaketets innehåll efter elevens och den lokala arbetsmarknadens behov bibehålls, samt att utbildningen är påbyggnadsbar.

Vi anser också att de nationella yrkespaketen bör göras sökbara inom samverkansområdets ordinarie gymnasieantagning för att bredda antalet yrkesval, något som vi upplever vara av särskild vikt för små kommuner och huvudmän med begränsat utbud av yrkesförberedande program i egen regi. Då flertalet elever på introduktionsprogrammen har behov av extra anpassningar och särskilt stöd anser vi även att ersättningsfrågan är angelägen att se över på nationell nivå.

Härjedalens kommuns synpunkter på förslaget att ansvaret för de lokala programråden ska utvidgas så att samverkan mellan skola och arbetsliv även ska omfatta yrkesutbildning som anordnas på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan.

Härjedalen kommun stödjer förslaget utan övriga synpunkter.

Härjedalens kommuns synpunkter på förslaget att underlätta övergången till komvux genom införande av en skyldighet i skollagen att erbjuda elever som lämnar gymnasieskolan utan att ha nått examen och samtliga elever som lämnar gymnasiesärskolan ett avslutande vägledningssamtal.

Gymnasieförordningen ska ange vilken information som eleven ska få vid ett vägledande avslutningssamtal.

Härjedalens kommun stödjer förslaget att införa en skyldighet i skollagen att erbjuda elever som lämnar gymnasieskolan utan att ha nått examen och samtliga elever som lämnar gymnasiesärskolan ett avslutande vägledningssamtal, men anser att formuleringen bör skärpas. Vi delar utredningens uppfattning att det finns behov av en reglering som säkerställer att alla elever som lämnar gymnasieskolan utan examen ges information om vad som återstår i deras utbildning för att nå examen samt hur de kan komplettera. Vi anser dock inte att formuleringen ”erbjuda ett avslutande vägledningssamtal” skapar goda förutsättningar för säkerställande av att så sker.

Härjedalens kommuns synpunkter på förslaget att underlätta övergången till komvux genom att bestämmelsen om undantag från behörighetskraven, som möjliggör att yngre elever tas emot i komvux, ska justeras samt föras upp från förordning om vuxenutbildning till skollag.

Härjedalens kommun delar utredningens bedömning att det inte är ändamålsenligt att genomföra en allmän sänkning av åldersgränsen för antagning till komvux, utan i stället tydliggöra undantagsbestämmelsen så att tillämpningen blir mer likvärdig och rättssäker för eleven. Vidare anser vi att det finns ett stort behov av översyn av rätten till stöd och elevhälsa i komvux samt en översyn av statlig finansiering av stärkt stöd och elevhälsa för ökad likvärdighet.

Utredningen bedömer vidare att den övre åldersgränsen för det kommunala aktivitetsansvaret, som i dag inträder när den unge fyller 20 år, är problematisk i arbetet för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning och därför bör ses över. Då många av de elever som lämnar gymnasieskolan utan att ha nått målen för utbildningen har läst tre år eller mer i gymnasieskolan och därmed inte har långt kvar till de fyller 20 år, anser Härjedalens kommun att det vore av stor vikt om det kommunala aktivitetsansvaret reglerades till att omfatta uppsökande verksamhet för att motivera till studier i ytterligare några år.

Härjedalens kommuns synpunkter på utredningens förslag att tydliggöra bestämmelserna i skollagen om tillgång till vägledning för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning. Det ska framgå att elever ska ha tillgång studie- och yrkesvägledning, att arbetet med studie- och yrkesvägledning ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå samt ske i samverkan med lärare och övrig personal. Det ska även tydliggöras att studie- och yrkesvägledningen ska vara en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.

Härjedalens kommun delar utredningens uppfattning att det finns anledning att vidta åtgärder för att säkerställa att alla elever ges tillgång till vägledning av god kvalitet inför valet av gymnasieutbildning. Studie- och yrkesvägledning behöver påbörjas tidigt i elevens skolgång och erbjudas kontinuerligt för att ge eleven möjlighet att utveckla valkompetens. Att rusta elever med valkompetens kan, förutom att stärka studiemotivationen, även bidra till att förhindra att de val som elever gör under sin utbildning reproducerar sociala, kulturella och könsmässiga förhållanden i samhället. . Utredningen anser att skollagens reglering av elevers tillgång till studie- och yrkesvägledning behöver förtydligas och att det ur ett likvärdighetsperspektiv är angeläget att tillgången till studie- och yrkesvägledning tryggas för alla elever, en uppfattning vi delar.

Härjedalens kommuns synpunkter på förslaget om att det ska framgå av gymnasieförordningen att beslut om förlängd undervisning ska fattas inom ett åtgärdsprogram. Förlängd undervisning är en åtgärd som utgör särskilt stöd eftersom det krävs en pedagogisk bedömning och eftersom åtgärden kan vara varaktig och omfattande.

Utredningen anser vidare att det behövs mer kunskap om stöd i gymnasieskolan samt större möjligheter till flexibla lösningar, och att förutsättningarna för att bedriva distansundervisning som särskilt stöd bör ses över i syfte att utöka tillgången för fler elever. Härjedalens kommun ser inget hinder för en sådan översyn men tror att distansundervisning som särskilt stöd endast kan komma att få marginell effekt på genomströmningen i gymnasieskolan.

Vidare görs bedömningen att det finns behov av att undersöka och tydliggöra elevers möjligheter att gå om en kurs genom att samläsa med elever i komvux. Härjedalens kommun anser att förslaget kan få effekt för elever med huvudmän i storstadsregioner, men att det inte skulle innebära en möjlighet i realiteten i glesbygdskommuner som vår med stora avstånd och upphandlad distansutbildning på gymnasial nivå inom komvux.

Sammanfattningsvis bedömer Härjedalens kommun utredningens förslag som relevanta, men ställer sig tveksamma till om förslagen är tillräckligt kraftfulla och genomgripande för att nå målet att underlätta för fler unga att nå målen med sin gymnasieutbildning.

För Härjedalens kommun

Tina Svensson-Hammargård
Förvaltningschef bildningsförvaltningen
Tfn 070 201 48 15
Mejl tina.s.hammargard@herjedalen.se

Handläggare

Mona Bryngelsson
Kvalitetsutvecklare bildningsförvaltningen
Tfn 072 221 12 67
Mejl mona.bryngelsson@herjedlen.se